

Podmínka poskytnutí ochrany práva na podobu

Podmínkou poskytnutí ochrany práva na podobu je, aby osoba zobrazeného byla na základě zobrazení obecně identifikovatelná. Obsahem práva na podobu se rozumí užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k zachycení jeho podoby. V pozitivním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění subjektu zachytit svou podobu, resp. udělovat jiným svolení k jejímu zachycení.

Podmínkou poskytnutí ochrany práva na podobu je, aby osoba zobrazeného byla na základě zobrazení obecně identifikovatelná. Obsahem práva na podobu se rozumí užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k zachycení jeho podoby. V pozitivním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění subjektu zachytit svou podobu, resp. udělovat jiným svolení k jejímu zachycení. V negativním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění bránit se proti neoprávněnému zachycení podoby ze strany jiného subjektu. Své právo oprávněný realizuje především dispozičním právním úkonem, jímž uděluje svolení k zachycení podoby (popř. k použití podobizny jako hmotného zachycení podoby člověka).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26.7.2000, sp.zn. 30 Cdo 2304/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp.zn. 24 C 47/97, o dovolání prvního žalovaného obchodní společnosti proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. června 1999, č.j. 1 Co 249/98 - 98, tak, že dovolání prvního žalovaného se zamítá.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 3. července 1998, č.j. 24 C 47/97 - 79, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 14. srpna 1998, č.j. 24 C 47/97 - 86, zamítl žalobu, aby prvnímu a druhému žalovanému bylo zakázáno rozšiřovat jakýmkoliv způsobem a jakýmikoliv formami reklamní plakát s nápisem "V. a D. " a výtvarným ztvárněním podoby prvního žalobce, propagující výrobky druhého žalovaného. Stejně tak byl zamítnut návrh, aby první a druhý žalovaný byli povinni společně a nerozdílně na svůj náklad zničit veškeré reklamní plakáty s nápisem "V. a D." a výtvarným ztvárněním podoby prvního žalobce, propagující výrobky druhého žalovaného, a to ve všech formách. Současně však uložil žalovaným povinnost společně a nerozdílně zaplatit prvnímu žalobci částku 2.500.000,- Kč a druhé žalobkyni částku 2.500.000,- Kč do patnácti dnů od právní moci rozsudku. Rozhodl též o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně po provedeném dokazování především dospěl k závěru, podle něhož žalovaní v rámci svých podnikatelských aktivit společným jednáním uvedli ve známost na řadě veřejných prostranstvích v České republice velkoplošný reklamní plakát (tzv. billboard), na němž byla zobrazena busta s podobou prvního žalobce, nápis "V. a D. ", to vše ve spojení s logem druhého žalovaného s anglickým textem, který v překladu do češtiny má význam od nejméně neslušného až po vulgární a tímto svým jednáním zasáhli do práva na ochranu osobnosti žalobců chráněných ustanovením § 11 a násl. občanského zákoníku (dále jen "o.z."), konkrétně do práva na jejich občanskou čest a důstojnost. To podle soudu odůvodnilo přiznání peněžitého

zadosti učinění v soudem přiznané výši podle ustanovení § 13 odst. 2 o.z.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Brně, pokud jím bylo rozhodováno o náhradě nemajetkové újmy v penězích, podali odvolání oba dva žalovaní. Ve věci poté rozhodoval Vrchní soud v Olomouci, který rozsudkem ze dne 2. června 1999, č.j. 1 Co 249/98 - 168, rozsudek soudu prvního stupně změnil, pokud jím bylo uloženo prvnímu a druhému žalovanému zaplatit společně a nerozdílně každému ze žalobců částku 2.250.000,- Kč, když v této části žalobu zamítl. Ve zbývajících částech pak rozsudek soudu prvního stupně, pokud jím bylo žalovaným uloženo zaplatit každému z žalobců společně a nerozdílně částku 250.000,- Kč, odvolací soud potvrdil. Rozhodl též o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a konečně proti svému rozhodnutí připustil dovolání prvního žalovaného.

Odvolací soud při svém rozhodování především dospěl k závěru, že v řízení nebylo prokázáno, že by již zmíněným reklamním plakátem byla snížena vážnost a důstojnost žalobců ve společnosti ve značné míře, ovšem současně nevyloučil možnost jiného zásahu do osobnostních práv žalobců. Podle odvolacího soudu byly totiž popsáním reklamním plakátem dotčeny jiné hodnoty osobnosti žalobců, a to u prvního žalobce konkrétně právo na podobu a u druhé žalobkyně právo na jméno.

Soud druhého stupně zejména připomněl, že podmínkou ochrany práva na podobu je, aby osoba zobrazená byla na základě zobrazení identifikovatelná, přičemž tato identifikovatelnost nemusí spočívat jen ve vlastním zobrazení. O podobiznu, resp. o obrazový snímek jde i tehdy, jestliže identita zobrazeného vyplývá (alespoň) např. z uvedení jména nebo jiných souvislostí, za nichž k použití snímku došlo. Přitom zcela nerozhodná je z hlediska této občanskoprávní ochrany skutečnost, zda je zobrazení zároveň výsledkem tvůrčí činnosti, který je chráněn autorským právem, či nikoliv. Podle odvolacího soudu není pochyb o tom, že na reklamním plakátu je zachycena podoba prvního žalobce (když tato skutečnost je mezi účastníky nesporná), přičemž žalobce nedal ke zveřejnění své podoby žalovaným souhlas.

Pokud odvolací soud zvažoval otázku ochrany jména, pak zdůraznil, že předmětem tohoto práva není jen příjmení (tzv. jméno rodové), ale i (samotné) jméno (jméno rodné, resp. jméno vlastní; dovolací soud zde připomíná, že terminologické i významové rozlišování mezi příjmením a jménem odpovídá úpravě obsažené v zákoně č. 268/1949 Sb., o matrikách a v zákoně č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení, v obou případech ve znění pozdějších změn a doplňků). Soud druhého stupně vyložil, že vlastní jméno je předmětem tohoto práva buď tehdy, jestliže se pro určitou osobu stalo tak příznačným, že tvoří samo o sobě dostatečný individualizační znak. Užitím jména určité fyzické osoby je přitom jen označení takovým jménem za okolností, jež by z objektivního hlediska mohly ve veřejnosti, kde k uvedení došlo, vyvolávat dojem, že jde o uvedený subjekt práva (a to i v případě, že by to tak nebylo zamýšleno). Podle soudu musí být dána vždy objektivní možnost přímé spojitosti se subjektem práva. Odvolací soud zde vyzdvihuje, že nápis na reklamním plakátu "V. a D." v souvislosti s podobou prvního žalobce nenechává na pochybách, že (v případě takto uvedeného jména "D.") jde právě o zdrobnělinu vlastního jména druhé žalobkyně. Vlastní jméno této žalobkyně bylo již veřejnosti natolik známé a pro ni charakteristické, že zejména v souvislosti s (na reklamním plakátu exponovanou) podobou prvního žalobce, nelze mít nejmenší pochybnosti o tom, že bylo použito vlastní jméno žalobkyně, a to též bez jejího svolení. Přitom odpovědnost stíhající žalované je zde odpovědností objektivní.

Při hodnocení intenzity zásahu, Vrchní soud v Olomouci dospěl k závěru, že právo na podobu prvního žalobce a právo na jméno druhé žalobkyně bylo dotčeno ve značné míře, takže případná morální satisfakce ve formě omluvy by se nejevila jako dostačující. Odvolací soud se proto ztotožnil s požadavkem, aby v souvislosti s popsány zásahy do práva na ochranu osobnosti žalobců, jim byla poskytnuta náhrada tzv. nemajetkové újmy v penězích. Při stanovení této náhrady vycházel z ustanovení § 13 odst. 2 a 3 o.z. Soud mimo jiné zdůraznil, že každá fyzická osoba má právo rozhodovat, v jakých souvislostech bude použita její podoba nebo jméno. Pokud byly podoba žalobce a jméno jeho manželky zneužity na reklamu bot, navíc vedle vulgárního loga firmy, jde podle soudu druhého stupně o vysokou intenzitu újmy (jde o rozsáhlou újmu), a to i s ohledem na počet veřejně vystavených reklamních plakátů, jejich umístění a též dobu trvání ohlasu u veřejnosti. Žalovaní (přítom) proslulosti žalobců a jejich popularity zneužili pro svou reklamu a pro dosažení zisku. Jako přiměřenou se pak odvolacímu soudu jevila peněžní částka náhrady nemajetkové újmy v přisouzené výši.

Výrok podle ustanovení § 239 odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen "o.s.ř.") odvolací soud odůvodnil odkazem na příslušný návrh prvního žalovaného a konstatováním, že rozsudek ze dne 2. června 1999 je rozhodnutím po právní stránce zásadního významu. Rozsudek odvolacího soudu nabyl právní moci dne 16. srpna 1999.

Proti uvedenému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podal první žalovaný včasné dovolání, svěřené poštovní přepravě dne 6. září 1999. Konkrétně dovoláním napadl druhý a čtvrtý výrok uvedeného rozhodnutí, t.j. potvrzující výrok ve věci samé a výrok o náhradě nákladů odvolacího řízení. V odůvodnění podaného dovolání dovolatel mimo jiné připomíná skutečnost, že odvolací soud proti svému rozhodnutí dovolání připustil. Odvolací soud zaujal odlišný právní názor od soudu prvního stupně, pokud dovedl, že dotčeným reklamním plakátem nebyla ve značné míře snížena lidská důstojnost žalobců. Přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích však odvolací soud odůvodnil tím, že nemusí jít o zásah do vážnosti a důstojnosti fyzické osoby, ale postačí, aby byly dotčeny i jiné hodnoty osobnosti žalobců. Náhradu nemajetkové újmy v penězích jim pak soud přiznal, ač žalobci dotčení jiných hodnot osobnosti v žalobě přímo neuváděli. Žalovaný se proto ani nemohl bránit právnímu názoru, o který odvolací soud svoje rozhodnutí opírá. Podle dovolatele je sporné, zda, i když jde o rámeček jednoho zákonného ustanovení, lze přiznat nárok, který nebyl vlastně ani žalobcem tvrzen, ač tento nárok byl jinak přiznán na základě úplně zjištěného skutkového stavu. Nadto k věci samé uvádí, že nepovažuje umístění busty prvního žalobce, která se ani nesnaží zachytit jeho skutečnou podobu, neboť jde o umělecké dílo, a tím spíše použití zdobněliny "křestního" jména druhé žalobkyně za "zneužití" podoby žalobce, resp. jména jeho manželky, za natolik intenzivní újmu, aby nebyla dostačující pouze (morální) satisfakce podle ustanovení § 13 odst. 1 o.z. Žalobci (totiž) neprokázali, že by byla ve značné míře snížena jejich důstojnost a vážnost ve společnosti tak, aby se morální satisfakce nejevila jako postačující. Podle dovolatele osobní důstojnost a vážnost, právo na podobu a na jméno jsou rovnocenné součástí práva na ochranu osobnosti jako celku, jak je upravuje občanský zákoník, a je tedy prakticky nemožné, aby pokud nebyl prokázán zásah do práva na ochranu důstojnosti a vážnosti, byl (naopak) prokázán takový zásah do práv na podobu a na jméno. Kromě toho reklamní plakát reprodukuje známé umělecké dílo, takže jediným problémem je, že busty bylo k reklamním účelům užito bez souhlasu prvního žalobce, což dovolatel nepovažuje za důvod pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích, a to tím spíše, když autor uměleckého díla je autorem celého reklamního plakátu.

U užití jména D. v souvislosti s podobou foxteriéra dovolatel nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že to nenechává nikoho na pochybách, že se jedná o užití zdobněliny "vlastního" jména druhé

žalobkyně. I když toto jméno bylo veřejnosti známé, rozhodně nikde nebyla publikována zdrobnělina jména druhé žalobkyně, která může mít u jména "D. " nejrůznější podoby. Nadto po celé generace je zdrobnělina "D." spojována s podobou foxteriéra, tak, jak to učinil (spisovatel) K. Č. v knize, která je v rámci základního vzdělání obecně známa. Pokud se proto objeví podoba foxteriéra se jménem D., vyvolá to asociaci na knihu K. Č., a to i tehdy, pokud je tento foxteriér vyobrazen vedle busty prvního žalovaného. Avšak i v případě eventuální souvislosti se jménem druhé žalobkyně, pak určitá nadsázka je v reklamě přípustná.

Zástupce žalobců založil do spisu spolu s plnou mocí udělenou pro dovolací řízení též podání, v němž se ovšem omezil na pouhé konstatování, že podle názoru žalobců není dovolání prvního žalovaného důvodné a dovolací soud by měl dovolání zamítnout.

Dovolací soud za tohoto stavu uvážil, že dovolání prvního žalovaného bylo podáno oprávněnou osobou - účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř., přičemž se tak stalo ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř. a dovolání je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241 odst. 2 o.s.ř. Z obsahu dovolání i z obsahu soudního spisu vyplývá, že dovolání vychází z možného případu přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 1 o.s.ř. Z dovolání konečně dále vyplývá, že dovolatel fakticky vytýká rozhodnutí odvolacího soudu vady podřaditelné pod ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) a d) o.s.ř.

Na základě popsaných zjištění Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací poté přezkoumal dovoláním napadený výrok ve věci samé rozsudku Vrchního soudu v Olomouci v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že výtkám obsaženým v dovolání nelze přisvědčit, takže z tohoto pohledu je třeba v přezkoumané části považovat napadené rozhodnutí za správné.

Bylo již uvedeno, že přípustnost dovolání v této věci vyplývá z ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř., neboť odvolací soud ve výroku svého rozhodnutí výslovně rozhodl o tom, že proti tomuto jeho rozhodnutí je dovolání přípustné. Dovolací soud je rozhodnutím soudu druhého stupně v tomto ohledu vázán. Ze zmíněného ustanovení vyplývá, že přípustnost dovolání takto může být založena odvolacím soudem jedině za splnění předpokladu, že rozhodnutí tohoto soudu má po právní stránce zásadní význam. Této skutečnosti proto musí odpovídat i obsah dovolání, které (pomineme-li možnost případného uplatnění vad ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř.) proto může rozhodnutí odvolacího soudu napadat pouze ze zorného úhlu předpokladů obsažených v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. Dovolatel tedy může pouze tvrdit, že dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Z uvedeného vyplývá, že proto v těchto případech je vyloučeno, aby dovolatel mohl úspěšně uplatnit třeba dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř., a vytýkat tak, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Tuto skutečnost je třeba mít na zřeteli i v případě projednávaného dovolání.

S přihlédnutím ke znění ustanovení § 242 o.s.ř. je nutno konstatovat, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Podle třetího odstavce zmíněného ustanovení však dovolací soud přihlédně též k (případným) vadám uvedeným v ustanovení § 237 o.s.ř., resp. v případech, kdy je jinak dovolání proti

napadenému rozhodnutí přípustné, též k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, pokud tyto vady nebyly uplatněny v dovolání.

Bylo uvedeno výše, že dovolatel v první řadě vyslovuje pochybnosti o správnosti napadeného rozsudku odvolacího soudu v tom smyslu, že soud žalobcům přiznal náhradu nemajetkové újmy v penězích, ač žalobci dotčení jiných hodnot osobnosti (resp. těch hodnot, jejichž dotčení odvolací soud dovodil) v žalobě přímo neuváděli. Žalovaný si proto stěžuje, že takto se ani nemohl bránit právnímu názoru, o který odvolací soud svoje rozhodnutí opřel. Proto dovolatel nastolil otázku, zda i v případě, když jde o rámec jednoho zákonného ustanovení, lze přiznat nárok, který nebyl vlastně ani žalobcem tvrzen, ač tento nárok byl jinak přiznán na základě úplně zjištěného skutkového stavu. Je pak patrné, že tato výtku se může zřejmě vztahovat k případu eventuální vady zmiňované ustanovením § 237 odst. 1 písm. e) o.s.ř., která spočívá v tom, že bylo rozhodnuto ve věci, i když nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv ho bylo podle zákona třeba.

V posuzovaném případě je zcela nezvratné, a ani dovolatel to nikterak nepopírá, že žalobci se svým návrhem na zahájení řízení domáhali ochrany osobnosti, když právo na její ochranu mělo být dotčeno veřejnou prezentací již popsaného velkoplošného reklamního plakátu s nápisem "V. a D.". Zde pak je třeba odkázat na konkrétní právní úpravu, kterou je nutno vztáhnout na posuzovaný případ, jakož i na obsah vlastního návrhu na zahájení řízení, na jehož základě soudy obou stupňů v této věci rozhodovaly.

Podle ustanovení § 11 o.z. má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Ustanovení § 13 téhož zákona fyzické osobě dotčené v její osobnostní sféře dává mimo jiné právo požadovat z tohoto důvodu odpovídající zadostiučinění (a to ať morální nebo případně i majetkové). Je proto třeba především uvážit, co je předmětem této zákonem předpokládané ochrany - tedy, co je nutno především rozumět pod pojmem "osobnost", která této ochrany požívá.

Ač mohou být definice rozličné, lze například konstatovat, že za osobnost je považován člověk jako jednotlivec, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštěnostech, jako nejmenší sociální jednotka i určitá psychofyzická a sociálně psychická struktura. Z hlediska psychologie se osobnost může jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních (ale nepochybně i duchovních) vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehož rysy se mění podle věkových stupňů, přičemž dosahují relativně větší stálosti v dospělosti. Psychologické vlastnosti osobnosti jsou zprostředkovány zvláštěnostmi nervového systému, které však samy o sobě neurčují charakter, zájmy a sklony člověka. Ty se vytvářejí v procesu individuálního vývoje vlivem výchovy, výuky a společenského prostředí vůbec, přičemž aktivita subjektu "sebetvoření člověka" v průběhu vývoje roste. Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skutečnosti, k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko - politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvy apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Je tak mimo jiné i produktem své doby a jejích podmínek, zároveň v té či oné míře svým podílem na tom produkuje tuto dobu a její podmínky utvářením a přetvářením svého okolí. Nelze samozřejmě opomenout ani fyzické složky osobnosti

fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, příslušnosti k mužské nebo ženské populaci, konkrétní lidské rase, apod. Přes mnohost jednotlivých složek a aspektů osobnosti je však nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.

Je jistě skutečností, že mnohočetnosti projevů jednotlivých stránek lidské osobnosti fyzické osoby odpovídá i myslitelné široké spektrum možných neoprávněných zásahů proti některé z těchto složek osobnosti. Přesto však vždy bude takovým zásahem dotčena přímo samotná osobnost fyzické osoby jako celek naznačených vlastností a charakteristik. A protože se jedná o nejvlastnější, nejnaternější a nejintimnější sféru lidské osoby, jejíž dotčení zvenčí je zásahem dotčenou fyzickou osobou velmi často pocítováno se značně nepříznivou intenzitou, je proto nepochybně věcí zákona této osobnostní sféře poskytovat příslušnou právní ochranu. Z tohoto pohledu proto také občanský zákoník právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje jako jednotné právo, jehož úkolem je v občanskoprávní oblasti zabezpečit respektování osobnosti fyzické osoby a její všestranný svobodný rozvoj. Přitom je možno též uvážit, že ve své podstatě jde o důležité rozvedení a konkretizaci článků 7, 8, 10, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. V tomto jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddělitelných součástí celkové fyzické a psychicko - morální integrity osobnosti. Výčet těchto jednotlivých práv tak, jak jsou uvedena v občanském zákoníku, je pak pouze demonstrativní. Proto do skupiny těchto práv lze například zařadit i v § 11 o.z. výslovně nezmíněné právo na ochranu osobní svobody, právo na podobu apod.

Podle ustanovení § 79 odst. 1 o.s.ř. musí návrh na zahájení řízení obsahovat mimo jiné též vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z něho být patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Rozhodujícími skutečnostmi je v takovémto případě třeba rozumět údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém základě má soud rozhodnout. Je proto nezbytné, aby navrhovatel v návrhu uvedl takové skutečnosti, jimiž vylíčí skutek (skutkový děj), na jehož základě uplatňuje svůj nárok, a to v takovém rozsahu, který umožní jeho jednoznačnou individualizaci, t.j. nemožnost záměny s jiným skutkem. Vylíčení rozhodujících skutečností slouží k vymezení předmětu řízení po skutkové stránce. Naproti tomu právní charakteristiku skutku, t.j. právní důvod žaloby není navrhovatel povinen uvést. V případě návrhů na zahájení řízení o ochranu osobnosti je proto třeba trvat na tom, že z požadavku náležitého vylíčení skutkového děje vyplývá nezbytnost, aby z takového návrhu bylo zřejmé jakým skutkem došlo k zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobce a současně též to, které z dílčích složek (resp. kterých dílčích složek) osobnosti žalobce se tento zásah týkal.

Jestliže se po tomto výkladu zhodnotí obsah žaloby na ochranu osobnosti podané v této věci dne 22. září 1997, pak je z ní zřejmé, že žaloba uvedeným požadavkům vyhovuje. Žalobci spojují zásah do jejich práva na ochranu osobnosti s publikováním velkoplošných reklamních plakátů s nápisem "V. a D.", na nichž byla mimo jiné zobrazena busta prvního žalobce a pes foxteriér literárně proslavený spisovatelem K. Č. pod jménem D., t.j. pod stejným jménem jako je zdobnělina (tzv.) křestního jména druhé žalobkyně. V žalobě se dále mimo jiné poukazuje na skutečnost, že v souvislosti s vytvořením a šířením dotčeného reklamního plakátu nebyli jak žalobce, tak i žalobkyně o tom informováni (resp. žádání o svolení). Připomínají též, že v případě tohoto reklamního plakátu se nejednalo o účely umělecké, ale obchodní. Již tato skutečnost vylučuje oprávněnost výtky obsažené v dovolání prvního žalovaného, že totiž takovýto zásah týkající se těchto tzv. jiných hodnot osobnosti žalobců nebyl součástí žaloby. Na této skutečnosti pak nemění nic ani to, pokud se žalobci v rámci žaloby zabývají i otázkou případného dotčení jejich cti, důstojnosti, resp. vážnosti ve společnosti

uveřejněním předmětného plakátu. Nadto nesporný fakt oprávněnosti širšího posuzování vlivu zmiňovaného plakátu na chráněnou osobnostní sféru žalobců podporuje i žalobci výslovně citované znění ustanovení § 11 až 13 o.z., která umožňují ochranu osobnosti v plně širší jejich dílčích složek. Proto ani konstatování obsažené v odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, že totiž žalobci tyto jiné hodnoty osobnosti žalobců (konkrétně právo prvního žalobce na podobu a právo druhé žalobkyně na jméno) v návrhu neuváděli, je nutno posuzovat jako nedopatření, když není přiléhavé a neodpovídá skutečnosti.

Je tedy zřejmé, že v posuzovaném případě bylo odvolacím soudem rozhodováno o přisouzeném nároku na podkladě náležitého návrhu na zahájení řízení. Zde je proto možno uzavřít, že takto nedošlo k případnému naplnění předpokladu obsaženého v ustanovení § 237 odst. 1 písm. e) o.s.ř.

Již bylo uvedeno, že v případě, kdy je přípustnost odvolání proti rozhodnutí odvolacího soudu založena na základě ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř., lze obecně uplatnit toliko dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., t.j. je takto možno pouze tvrdit, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. K naplnění tohoto dovolacího důvodu dochází tehdy, pokud se soud dopustil omylu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O takový případ se jedná, jestliže soud buď použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo jestliže soud sice aplikoval správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil. Dovolatel v podaném dovolání není však v respektování uvedených zásad zcela důsledný (tento závěr bude podrobněji rozveden později).

Pokud dovolání zmiňuje, že dovolatel nepovažuje umístění busty prvního žalobce, která se ani nesnaží zachytit jeho skutečnou podobu, neboť jde o umělecké dílo, za zneužití podoby žalobce a za natolik intenzivní újmu, aby nebyla dostačující satisfakce podle ustanovení § 13 odst. 1 o.z., pak je možno v prvé řadě konstatovat, že právní úvahy odvolacího soudu vážící se k výkladu ochrany osobnosti při dotčení práva na podobu, jsou správné, instruktivní a zákonu odpovídající. Především je třeba souhlasit s názorem, že podmínkou poskytnutí ochrany práva na podobu je, aby osoba zobrazeného byla na základě zobrazení obecně identifikovatelná. Dovolací soud pak sám připomíná, že obsahem práva na podobu se rozumí užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k zachycení jeho podoby. Zde se pravidelně poukazuje na to, že v pozitivním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění subjektu zachytit svou podobu, resp. udělovat jiným svolení k jejímu zachycení. V negativním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění bránit se proti neoprávněnému zachycení podoby ze strany jiného subjektu. Své právo oprávněný realizuje především dispozičním právním úkonem, jímž uděluje svolení k zachycení podoby (popř. k použití podobizny jako hmotného zachycení podoby člověka). Jde pak o otázku rozlišení rozsahu svolení. Tak například z případného svolení k zachycení podoby nelze bez dalšího současně i usuzovat, že takto bylo dáno i svolení k použití podobizny. To tím spíše, pokud dojde např. k jejímu komerčnímu využití - například pro reklamní účely. V takovémto případě by bez takového svolení bylo možno jen obtížně dovozovat, že jsou zde skutečnosti, které by vylučovaly neoprávněnost zásahu (to ostatně nebylo v průběhu řízení tvrzeno ani žalovanými).

V posuzovaném případě i sám dovolatel ve svém dovolání fakticky potvrzuje, že takovéto svolení žalující strany k dispozici neměl. Zcela bez významu proto je, zda na reklamě bylo případně reprodukováno tvrzeně známé umělecké dílo. Nerozhodné také je, jak dalece jím byla "věrně" podoba žalobce ztvárněna, když - jak již bylo naznačeno - významným je, že podoba žalobce byla takto podle odvolacího soudu identifikovatelná. Je proto možno uzavřít, že právní úvahy odvolacího soudu vztahující se k ochraně osobnosti žalobce vyplývající z práva na podobu je třeba hodnotit jako

odpovídající.

Jde-li o otázku ochrany osobnosti druhé žalobkyně v souvislosti s užitím jména tak, jak je toto dílčí osobnostní právo výslovně zmíněno v ustanovení § 11 o.z., pak je možno zmínit stručnou rekapitulaci vývoje právní úpravy této problematiky po roce 1918. Československá republika v té době převzala na podkladě tzv. recepčního zákona č. 11/1918 Sb. do svého právního řádu až dosud platné právní předpisy zaniklé rakousko-uherské monarchie. Pro území českých zemí tak byl přejat i Obecný občanský zákoník z roku 1811. Ustanovením § 43 tohoto zákoníku bylo tehdy výslovně chráněno dílčí osobnostní právo na jméno, a to jak jméno rodové, tak i případně jméno krycí - pseudonym. Prvního ledna 1951 nabyl pak účinnosti pro celou tehdejší Československou republiku nový občanský zákoník (zákon č. 141/1950 Sb. ze dne 25. října 1950). Ten v ustanovení § 22 poskytoval ochranu jména, příjmení, nebo krycího jména fyzických osob a názvu v případě právnických osob. Přijetí občanského zákoníku z roku 1964 pak byla zakotvena obecná (generální) úprava všeobecného osobnostního práva jako jednotného práva (t.j. práva na ochranu osobnosti), a v jeho rámci úprava jednotlivých osobnostních práv - včetně práva na jméno - v komplexním celku, včetně úpravy jejich jednotlivých prostředků ochrany. Jak v minulosti, tak i v současnosti je předmětem ochrany právo na jméno v poměrně širokém slova smyslu, t.j. vedle jména rodového (t.j. příjmení) je chráněno i jméno vlastní (někdy též nazývané jako rodné nebo křestní apod.) nebo též pseudonym. Předmětem ochrany může být za určitých podmínek i část jména nebo též počáteční písmena jména nebo zdobnělina vlastního jména). Vlastní jméno (obdobně to platí i pro část jména, počáteční písmena jména nebo pro zdobnělinu vlastního jména) je předmětem popisovaného práva tehdy, jestliže se pro určitou osobu stalo natolik příznačným, že samo o sobě tvoří dostatečný individualizační znak, resp., kdy je nutným doplňujícím znakem pro individualizaci určité osoby.

Připomíná se, že obsahem práva na jméno je výlučné právo fyzické osoby mít a užívat ke svému označení jména, disponovat s ním a bránit se tomu, aby případně někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, neoprávněně užíval k označení jejího jména. Za takové užití jména nelze ovšem považovat každé označení jménem, které je shodné se jménem, které někomu přísluší, nýbrž jen označení takovým jménem za okolností, jež by objektivně mohly ve veřejnosti, kde k uvedení došlo, vyvolat dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu. V této souvislosti se pravidelně poukazuje na to, že jen za splnění těchto předpokladů je užití jména újmou na osobnosti konkrétní fyzické osoby, která je podmínkou pro osobnostněprávní ochranu ve smyslu ustanovení § 11 násl. o.z. Je pak již jen věcí skutkových zjištění posoudit, zda v určitém případě byly popsány předpoklady skutečně také naplněny. Tak tomu je i v případě dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu, který fakticky správně vyšel z právního předpokladu ochrany zdobněliny vlastního jména, a současně dospěl k skutkovému závěru, že druhá žalobkyně je jím charakterizována.

Dovolatel ve svém dovolání dále nepovažuje za správné, pokud odvolací soud sice dospěl k závěrům, že žalobci neprokázali, že byla ve značné míře snížena jejich důstojnost a vážnost ve společnosti, avšak současně v údajném logickém rozporu s tím též soud tvrdí, že právo na podobu a právo na jméno žalobců bylo dotčeno ve značné míře tak, že je namísto náhrada nemajetkové újmy ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 o.z. Dovolatel v této souvislosti vyslovuje právní názor, že je prakticky nemožné, aby pokud nebyl prokázán zásah do práva na ochranu osobnosti a vážnosti fyzické osoby, naproti tomu byl prokázán zásah do práv na podobu a jméno žalobců. Zde se ovšem dovolatel mýlí. O institutu práva na ochranu osobnosti jako jednotného práva, v jehož rámci jsou nedílně chráněna jednotlivá dílčí práva zabezpečující občanskoprávní ochranu konkrétních stránek osobnosti fyzické osoby, byl již výklad podán. Za takováto práva je třeba považovat i právo na důstojnost fyzické osoby, právo na její vážnost, právo na podobu, právo na jméno apod. Otázku případného

dotčení takovýchto jednotlivých dílčích práv v rámci práva na ochranu osobnosti je třeba u každého z takovýchto práv posuzovat samostatně. Proto je nutno zdůraznit, že například pro úvahu o neoprávněnosti zásahu do práva na podobu nebo na jméno fyzické osoby není důležité, zda jejich užití s sebou současně neslo znaky difamace. Porušení práva na podobu (nebo třeba též práva k podobizně), případně práva na jméno, apod., je nutno odlišit od práva na čest, důstojnost, resp. vážnost fyzické osoby. Pokud proto odvolací soud zde dospěl k popsáním závěrům, neexistuje v tom dovolatelem dovozený rozpor. Nutno konečně dodat, že ustanovení § 13 odst. 2 o.z. uvádí případy, kdy lze s ohledem na intenzitu zásahu proti osobnosti fyzické osoby přiznat náhradu nemajetkové újmy v penězích, pouze demonstrativně. Nelze proto tuto možnost spojovat pouze se zásahy proti důstojnosti fyzické osoby a její vážnosti ve společnosti.

Nyní se závěrem sluší alespoň stručně vypořádat s těmi částmi dovolání prvního žalovaného, pokud se v nich naznačuje, že skutková zjištění odvolacího soudu nejsou odpovídající. Tak je tomu především tehdy, pokud dovolatel uvádí v pochybnost soudem dovozenou míru intenzity újmy způsobené umístěním busty prvního žalobce na reklamním velkoplošném plakátu, resp. uvedením zdrobněliny "křestního" jména druhé žalobkyně, případně, že v posuzovaném případě jsou v souvislosti s užitím zdrobněliny "D." namíste asociace především se stejnojmennou knihou spisovatele K. Č. Tyto výtky a úvahy nejsou podřaditelné pod důvody ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., ale patrně míří na předpoklady obsažené v ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř. Tento dovolací důvod však není - jak již bylo vyloženo - v případech, kdy se přípustnost dovolání odvozuje z ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. přípustný. Z tohoto důvodu proto dovolací soud nebyl oprávněn v tomto smyslu dovoláním vznesené výtky proti rozhodnutí soudu druhého stupně akceptovat, aniž se jimi mohl věcně zabývat.

Konečně je proto třeba shrnout, že z pohledu dovolatelem uplatněného dovolacího důvodu podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., právní úvahy soudu druhého stupně v této věci byly přílehlivé, takže z tohoto hlediska je nutno napadené rozhodnutí pokládat za správné (§ 243b odst. 1 o.s.ř.). V rámci projednání tohoto dovolání nebylo možno se zabývat výtkami dovolatele, pokud vycházely ze základu ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o.s.ř. Z tohoto aspektu proto nebyl dovolací soud oprávněn rozsudek soudu druhého stupně přezkoumat. Protože pak z obsahu spisu nebyly zjištěny ani případné vady podřaditelné pod ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. a ani jiné vady, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, proto Nejvyšší soud České republiky z uvedeného důvodu a aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.) podané dovolání prvního žalovaného jako nedůvodné zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)